

U 28/2026 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag om inrättande av en åtgärdsram för att accelerera industriell kapacitet och avkarbonisering i strategiska sektorer och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 OCH (EU) 2024/3110

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 4 mars 2026 om inrättande av en åtgärdsram för att accelerera industriell kapacitet och avkarbonisering i strategiska sektorer och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 och (EU) 2024/3110 (nedan IAA-förslaget).

Helsingfors den 13 maj 2026

Näringsminister Sakari Puisto

Ledande sakkunnig Maija Palmu

13.5.2026

KOMMISSIONENS FÖRSLAG OM INRÄTTANDE AV EN ÅTGÄRDSRAM FÖR ATT ACCELERERA INDUSTRIELL KAPACITET OCH AVKARBONISERING I STRATEGISKA SEKTORER OCH OM ÄNDRING AV FÖRORDNINGARNA (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 OCH (EU) 2024/3110

1 Bakgrund

Den 4 mars 2026 lämnade kommissionen ett förslag om inrättande av en åtgärdsram för att accelerera industriell kapacitet och avkarbonisering i strategiska sektorer och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 och (EU) 2024/3110 (s.k. Industrial Accelerator Act, IAA).

Den 26 februari 2025 offentliggjordes kommissionens meddelande om given för en ren industri (COM (2025) 85 final). Given syftar till att skapa en bas för EU:s konkurrenskraft och avkarbonisering och sammanhållet lösa utmaningar kring klimatkrisen, konkurrenskraften och den ekonomiska resiliensen. Programmet fokuserar särskilt på energiintensiv industri, främjande av pionjärmärnader för rena produkter, offentliga och privata investeringar, globala märnader och kompetens. IAA-förslaget utgör en av åtgärderna som aviserades i samband med meddelandet.

Initiativet är även kopplat till EU:s konkurrenskraftskompass, meddelandet om ekonomisk säkerhet och handlingsplanen för fordonsindustrin.

Den nya förordningen innebär ändringar av förordningen om nettonollindustrin ((EU) 2024/1735) (bl.a. upphandling, auktioner) och byggproduktförordningen (EU) 2018/1724 (märkning) samt utvidgning av förordningen om en gemensam digital ingång (EU) 2018/1724 (SDG) för att digitalisera tillståndsförfaranden.

Förordningen kompletterar fordonspaketet, som antogs den 16 december 2025 och fastställer kraven på tillverkning i EU ("Made in EU") som får nyttja flexibla koldioxidutsläppsnormer för person- och transportbilar samt superkrediter för små elfordon samt kraven på stöd till grön omställning av företagens fordonspark.

Initiativet har samband med fordonspaketets förslag till ändring av förordningen om CO₂-gränsvärden för person- och transportbilar (COM(2025) 995 final), förslaget om rena företagsfordon eller s.k. clean corporate fleet (COM(2025) 994 final) och omnibusförslaget för fordonsindustrin (COM(2025) 999 final och COM(2025) 993 final). Initiativet har även att göra med kommissionens förslag till direktiv om påskyndande av tillståndsförfaranden för produktion av förnybar energi och energiinfrastrukturprojekt (COM(2025) 1007 final) och kommissionens förslag till förordning om att påskynda miljöbedömningar (COM(2025) 984 final).

2 Förslagets syfte

Förordningen syftar till att industriproduktionens andel av EU:s BNP ska öka från dagens 14,3 procent till 20 procent senast 2035. Ytterligare mål är att skapa cirka 150 000 nya arbetstillfällen, främja industrins avkarbonisering och stärka Europas resiliens, konkurrenskraft och ekonomiska säkerhet. Förordningen ställer konkreta minimikrav på produkter tillverkade i EU, bl.a. för energiintensiv industri, tillverkning av ren teknik och fordonsindustri.

Enligt IAA-förslaget ska offentliga upphandlingar och incitament utnyttjas för att öka efterfrågan på koldioxidsnåla och europeisktillverkade industriprodukter och nettonollteknik, accelerera investeringar genom att påskynda och förenkla tillståndsprocesser samt införa riktade villkor för att säkerställa att utländska direktinvesteringar genererar mervärde i EU. Detta skapar pionjärmarknader för rena och strategiskt viktiga industriprodukter.

Kommissionen förväntar sig att EU tillförs betydande mervärde och kvalitativa arbetstillfällen genom förordningen. Enbart åtgärderna för ökad efterfrågan på koldioxidsnåla produkter väntas generera mer än 600 miljoner euro i mervärde för stål-, aluminium- och cementindustrin till 2030 och upp till 10,5 miljarder euro för hela fordonsindustrins värdekedja. Förordningen syftar till att skapa nya arbetstillfällen, däribland 85 000 från batteriprojekt och 58 000 från tillverkning i solcellsindustrin, och samtidigt bevara dagens arbetstillfällen i stål-, aluminium- och cementbranschen vid övergången till renare produktion. Kommissionen anser att villkoren för utländska investeringar kommer att skapa lokala arbetstillfällen och öka EU:s tillverkningskapacitet överlag.

Målet är att digitaliserade tillståndsförfaranden ska spara upp till 240 miljoner euro i administrativa kostnader för EU:s tillverkningsindustri alla branscher inräknade. Förslaget väntas även ge koldioxidbesparingar på 30,58 miljoner ton i energiintensiva sektorer (stål, cement, aluminium) samt i batteri- och fordonskomponenttillverkning.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Förordningen om acceleration av industrin fokuserar på sektorer som är strategiskt viktiga för EU:s ekonomi och som just nu möter ett stort konkurrens- och strukturellt tryck. Enligt IAA-förslaget utgörs dessa av energiintensiva industribranscher (stål-, cement-, aluminium- och kemisk industri), nettonollteknik samt fordonsindustrins komponenttillverkning. Kommissionen anser att dessa är väsentliga möjliggörare av ren omställning och vitala för senare industriella led i produktionskedjan såsom byggnation, transporter, energisystem och försvar. Dessa sektorer möter en minskande europeisk produktion, långsam investeringstakt för avkarbonisering, växande global konkurrens, snedvridningar på marknaden – såsom orättvisa subventioner – där marknadsklustren i ökande grad finns utanför EU. Förordningen skraddarsyr kraven för varje sektor utifrån dess struktur, mognad och beroenden i stället för att exempelvis samma tröskelvärde tillämpas på all nettonollteknik. På så sätt kan EU gradvis öka andelen unionstillverkade komponenter där det är mest effektivt och realistiskt.

Förordningen omfattar tillverkningsindustrin med särskilt fokus på energiintensiva industribranscher, fordonsindustrins värdekedja och nettonollteknik som behövs för att möjliggöra industrins rena omställning och säkerställa leveranskedjans resiliens. Exempelvis ska kraven på koldioxidsnålhet tillämpas på stål som används i fordonsindustri och byggnation medan kraven på tillverkning i EU och koldioxidsnålhet tillämpas på cement och aluminium i samband med offentlig upphandling och andra former av offentligt stöd. Vad gäller nettonollteknik innebär förordningen krav på tillverkning i EU för batterier, batterienergilagringssystem (BESS), solcellssystem, värmepumpar, vindkraft, elektrolysanläggningar och kärnkraftsteknik i samband med offentliga

upphandlingsförfaranden, auktioner och stödsystem. Kraven på tillverkning i EU utsträcks även till elfordon och deras komponenter.

Förslaget uppmuntrar till mer ömsesidighet genom att länder som ger EU-företag tillträde till sina marknader via handelsavtal erbjuds likabehandling vid offentlig upphandling och andra offentliga åtgärder. Företag i dessa länder gynnas därmed av att behandlas likadant som unionsproducenter, och kraven begränsar inte marknadstillträdet eller konsumenternas valmöjligheter utan säkerställer att skattebetalarnas pengar gynnar företag och arbetstagare i EU.

IAA-förslaget är uppdelat i fyra tematiska åtgärdsdelar: påskynda tillståndsförfaranden, pionjärmärknader för vissa produkter inom strategiska sektorer samt krav på EU-ursprung och koldioxidsnålhet vid offentlig upphandling och beviljande av offentligt stöd, villkor för utländska direktinvesteringar inom framväxande strategiska sektorer och industriella accelerationsområden.

Tillämpningsområde och centrala definitioner (art. 1-3)

Förordningen avser industriell tillverkning, avkarboniseringsprojekt i energiintensiva branscher, nettonollteknik och fordonsindustrins komponenter. Här definieras bl.a. industriell tillverkningsprocess, ursprung i unionen, koldioxidsnål produkt, viktiga komponenter och begrepp för utländsk direktinvestering.

Effektivare tillståndsförfaranden och nationella åtkomstpunkter (art. 4-6)

Varje medlemsstat ska inrätta en nationell åtkomstpunkt i tillståndsförfaranden som gäller projekt för industriell tillverkning (avdelning C i näringsgrensindelningen exkl. tillverkning av tobaksprodukter). Åtkomstpunkten använder sig av förordningen om europeiska företagsplånböcker (COM (2025) 838 final) vid behandling och kommunikation av tillståndsansökningar. Medlemsstaterna ska inrätta ett enda tillståndsförfarande baserat på en enda ansökan som omfattar alla tillstånd som krävs för projekt för industriell tillverkning. Medlemsstaterna ska utse en myndighet som samordnar tillståndsförfaranden och ser till att ett övergripande beslut om projektet utfärdas inom tidsfristen. Senast 45 dagar efter mottagandet av ansökan ska den behöriga myndigheten antingen bekräfta att ansökan är fullständig eller begära kompletteringar; efter behov får den inom 30 dagar göra en andra, begränsad begäran om komplettering men inte begära information på områden som inte omfattas av den första begäran om ytterligare information. Förordningen ersätter dock inte sektoriella EU-bestämmelser som redan inbegriper ett harmoniserat och påskyndat tillståndsförfarande.

Kapitel II avsnitt II (effektivisering av administrativa processer och tillståndsprocesser) i förordningen om nettonollindustrin (EU) 2024/1735 ska tillämpas på alla projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri. Detta innebär att tillsförfarandet för dessa projekt inte får vara längre än 18 månader.

Alla projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri ska betraktas som strategiska projekt på vilka bestämmelserna i bilagan till kommissionens förslag till förordning om att påskynda miljöbedömningar COM(2025) 984 final ska tillämpas (status som allt övervägande allmänintresse, begränsat tyst godkännande av tillståndsansökan, påskyndad tvistlösning). Enligt förslaget till förordning om miljöbedömningar tillämpas inte tyst godkännande på slutliga beslut om projekt vid bedömning enligt vattenram-, fågel- eller habitatdirektivet, eller alternativt där principen om administrativt tyst godkännande inte existerar i den berörda medlemsstatens nationella rättssystem.

Krav på ursprung i EU och koldioxidsnålhet vid offentlig upphandling och beviljande av offentligt stöd (art. 7-16)

Förordningen ställer krav på ursprung i unionen och koldioxidsnålhet för vissa produktgrupper i offentliga upphandlingar, auktioner som rör förnybar energi och offentliga stödsystem.

Produkters och komponenters ursprung ska fastställas i enlighet med EU:s tullkodex (952/2013). Vid offentlig upphandling anses en beståndsdel likvärdig med ursprung i EU när den är från länder med vilka EU har ett avtal om frihandel eller tullunion eller som är parter i WTO:s avtal om offentlig upphandling (Government Procurement Agreement, GPA). Kommissionen kan genom delegerade akter utesluta tredjeländer från denna förmån om landet inte ger EU-produkter eller -aktörer motsvarande rättigheter, om uteslutningen är motiverad för att förhindra beroende eller hot mot försörjningstryggheten eller motiverad enligt något annat undantag i det tillämpliga avtalet. Vid andra former av offentligt stöd ska beståndsdelar med ursprung i tredjeländer med vilka unionen har ingått ett avtal om frihandel eller tullunion anses ha sitt ursprung i unionen. Kommissionen får göra liknande uteslutningar som ovan på samma grunder.

Kriterierna ska gälla tills vidare från och med 1 januari 2029.

En produkt som omfattas av bilaga II i IAA-förslaget anses vara koldioxidsnål om den uppfyller kraven i delegerade akter. På byggprodukter (EU 2024/3110) tillämpas delegerade akter som antagits med stöd av förordningen i fråga, och på andra produkter ska delegerade akter som antas med stöd av förordningen (EU) 2024/1781 tillämpas. Kommissionen får inrätta märkningar och frivilliga klassificeringssystem baserade på växthusgasintensiteten för produkter, om dessa produkter inte redan omfattas av förordning 2024/1781.

Utsläpp och alla andra relevanta uppgifter ska verifieras av kontrollörer som ackrediterats och utsläppen ska följas upp enligt gällande EU-regler. Delegerade akter ska specificera tillämpningsområde per produkt och ansökan om märkning, beräkningsgränser, beräkningsmetod, prestandaklasser, förvaltning av märkning samt regler för ackreditering, övervakning och verifiering. Utarbetandet av dessa regler ska ta hänsyn till ETS-riktmärkesvärden, ETS/CBAM-data, nya beräkningsregler, framväxande koldioxidsnål teknik, främjande av att återvunnet material används samt EU:s klimatneutralitetsmål (EU 2021/1119).

Vid upphandlingar inom förordningens tillämpningsområde ska upphandlande enheter utesluta anbud som lämnats av aktörer som ägs eller kontrolleras av en enhet som är etablerad i tredjeländer som inte har ingått ett internationellt avtal med EU. Vid upphandlingarna tillämpas de krav på ursprung i unionen och koldioxidsnålhet som fastställs i bilagorna. EU-ursprungskriteriet gäller betong-, murbruks- och aluminiumprodukter i energiintensiva branscher medan kravet på koldioxidsnålhet även gäller stålindustriprodukter förutom de ovannämnda. EU-ursprungskriteriet gäller även upphandlingar av elfordon samt transporttjänster där dessa används. Kraven kan frångås om de produkter eller tjänster som krävs endast kan tillhandahållas av en specifik leverantör och det finns inget rimligt alternativ, om inga anbud eller anbudsansökningar har lämnats in (även då ett liknande tidigare upphandlingsförfarande under de två föregående åren inte gett resultat), eller då tillämpningen medför oproportionerliga kostnader eller teknisk inkompatibilitet (uppskattade tilläggskostnader på minst 25 procent får antas vara oproportionerliga). Anbudsgivare ska avkrävas en egenförsäkran eller ett likvärdigt dokument som visar att kraven är uppfyllda. Medlemsstaterna ska utforma sina program för statligt stöd på ett sätt som bidrar till målet att förstärka unionens strategiska värdekedjor genom krav på ursprung i unionen, krav på koldioxidsnålhet, eller bådadera, i enlighet med principerna i bilagorna till IAA-förslaget. De

föreslagna kriterierna ska antas som tvingande kriterier jämte statsstödsreglerna och därmed kan stödprogram som strider mot förordningen inte längre godkännas för den inre marknaden av kommissionen. Det är möjligt att frångå kriterierna, om tillämpningen skulle leda till betydande förseningar på grund av problem med tillgången (uppskattade förseningar på mer än sju månader får antas vara betydande) eller medföra oproportionerliga kostnader (uppskattade tilläggs kostnader på över 30 procent får antas vara oproportionerliga).

Kriteriet ”Made in the EU” för företags- och transportbilar uppfylls med krav enligt bilaga III, som anses motsvara ursprung i unionen. Kriteriet utgår inte bara från ursprung enligt tullkodex utan från exakta EU-krav på beståndsdelar som anges i bilaga III, särskilt gällande batterier, elkraftöverföring och viktiga elektronikkomponenter. Kriteriet tillämpas på alla system som beviljar stöd för företagsfordon, däribland på system som avses i förslaget till förordning om rena företagsfordon.

Vad gäller kommissionens förslag till krediter för tillverkare enligt förslaget till ändring av förordningen om CO₂-gränsvärden för person- och transportbilar fastställs Made in EU-kriterierna enligt följande: Kriteriet ”Made in EU” för små utsläppsfria fordon ska uppfylla villkoren i bilaga III, som avser montering inom unionen samt batteri- och andra komponenters ursprung, och anses då vara likvärdigt med ursprung i unionen. ”Koldioxidsnålt stål tillverkat i EU” förstås så att koldioxidsnålt ska uppfylla villkor fastställda i de delegerade akter som avses i artikel 10.1 och ”Made in the EU” ska vara likvärdigt med ursprung i unionen.

Sex månader efter ikraftträdandet ska tillverkare, när de utfärdar ett intyg om överensstämmelse för ett fordon (CoC) tillhandahålla ett medföljande dokument som intygar att ursprungskraven i bilaga III är uppfyllda.

Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter om åtgärder på efterfrågesidan för den kemiska industrins ämnen och blandningar som har ursprung i unionen och härrör från hållbara kolkällor samt för deras användning i produkter. När akterna utarbetas bör kommissionen beakta ekonomisk säkerhet, marknadssituation, effekter på konkurrenskraft och utsläpp samt kostnader. Kommissionen kan ändra bilagorna II och III, om detta tillstyrks av marknads- eller teknikutvecklingen, säkerhet, resiliens, klimatmål, efterfrågan eller effekterna på konkurrenskraft och kostnader. Därtill kan kommissionen anta genomförandeakter om metoden för beräkning av andelen med ursprung i unionen och, vid behov, om standardiserade mallar för intyg om överensstämmelse.

Villkor för utländska direktinvesteringar (art. 17-24)

Förordningen fastställer nya regler för stora utländska investeringar i kritiska branscher. Utländska investeringar ska framöver uppfylla strikta krav för att godkännas.

Kraven ska tillämpas på utländska direktinvesteringar till ett värde av mer än 100 miljoner euro i sektorer som anses kritiska för Europas framtid. De av kommissionen angivna sektorerna är hela värdekedjan i batteriproduktion, elfordonsteknik, solcellsproduktion samt utvinning, förädling och återvinning av kritiska råmaterial. Reglerna ska tillämpas på utländska direktinvesteringar från tredjeländer som innehar mer än 40 procent av den globala tillverkningskapaciteten. Enligt förslaget kan kommissionen senare lägga till nya strategiska sektorer som ska omfattas av kraven (med undantag för digital teknik, artificiell intelligens, kvantteknik och halvledare).

Medlemsstaterna ska utse en nationell investeringsmyndighet med ansvar för det förfarande där investeringar godkänns. För att investeringen ska kunna bli godkänd måste den utländska investeraren uppfylla minst fyra av följande sex villkor, där det femte alltid är obligatoriskt:

1. Utländskt ägande av unionsobjektet (företaget) uppgår till högst 49 %.
2. Investeringen sker genom ett samriskföretag där EU-partnern(a) deltar likställt.
3. Den utländska investeraren förbinder sig att ge unionsobjektet rätt att nyttja behövliga immateriella rättigheter och kompetens.
4. Den utländska investeraren använder minst 1 % av unionsobjektets årliga bruttointäkter till FUI-verksamhet i EU, i proportion till den utländska investerarens kontrollandel.
5. Minst 50 % av arbetsstyrkan som är anställd ska bestå av unionsarbetstagare i alla personalkategorier. Om den utländska investeraren eller unionsobjektet erhåller offentlig finansiering ska den åta sig att inte minska antalet unionsarbetstagare under en period på fem år, för att undgå att den beviljade finansieringen återkrävs.
6. Den utländska investeraren utarbetar en strategi för att förbättra unionens värdekedjor och strävar efter att från unionen köpa in minst 30 % av insatsvarorna.

Planen för investeringen ska anmälas till den nationella investeringsmyndigheten före genomförandet. Investeringsmyndigheten ska bedöma anmälan inom 30 dagar (får förlängas med ytterligare 15 dagar) och därefter ska kommissionen lämna sin bedömning inom 30 dagar. Den nationella investeringsmyndigheten ska fatta ett slutligt beslut inom 60 dagar eller, då förlängning krävs, 75 dagar efter mottagandet av anmälan. Investeringen godkänns om den uppfyller 4 av de 6 villkor som anges ovan. Om medlemsstaten avviker från kommissionens bedömning ska den göra en mer ingående utredning inom ytterligare två månader och beslutet ska träda i kraft först efter det att denna tidsfrist har löpt ut. Kommissionen kan även inleda en utvärdering av den utländska investeringen på eget eller en EU-medlemsstats initiativ, om den är strategiskt betydande, påverkar flera medlemsstaters ekonomi, säkerhet eller leveranskedjor eller om värdet av den överstiger 1 miljard euro.

Investeringsmyndigheten ska regelbundet övervaka den utländska direktinvesteringen för att säkerställa att den fortsätter att uppfylla villkoren. Den utländska investeraren ska regelbundet rapportera till investeringsmyndigheten om uppfyllelsen av villkoren. På begäran av kommissionen ska investeringsmyndigheten översända dessa rapporter till kommissionen, tillsammans med sin egen bedömning av uppfyllelsen. Investeringsmyndigheten ska fastställa sanktioner vid bristande efterlevnad av bestämmelserna. De sanktioner som fastställs av investeringsmyndigheten får inte understiga 5 % av den utländska investerarens genomsnittliga sammanlagda dagsomsättning vid en överträdelse av anmälningsskyldigheten. Om den utländska investeraren är en privatperson ska sanktionen uppgå till minst 5 % av investeringsvärdet. Investeringsmyndigheten ska utan onödigt dröjsmål informera kommissionen om alla fall av bristande efterlevnad och om de sanktioner som åläggs.

Kommissionen anser att de föreslagna åtgärderna är ett komplement till den befintliga ramen för utländska direktinvesteringar. Övervakningen av utländska direktinvesteringar fokuserar på nationella säkerhetsrisker medan förordningen om acceleration av industrin fokuserar på vilka ekonomiska konsekvenser stora investeringar har för den inre marknadens funktion, såsom försörjningstrygghet och bidrag till mervärde i unionen.

Villkoren för investeringar och EU:s nya förordning om övervakning av utländska investeringar överlappar delvis i vilka sektorer som omfattas när man också beaktar tillämpningsområdet för medlemsstaternas nationella mekanismer för övervakning av investeringar.

Områden för acceleration av industrins omställning (art. 25-27)

Medlemsstaterna ska utse minst ett område för acceleration av tillverkningsindustrins omställning dit industriprojekt koncentreras. Att utse det är obligatoriskt. Valet sker på grundval av försörjningstrygghet, innovation, förstärkning av värdekedjor och regional utveckling. Då området utses beaktas bl.a. miljökonsekvenser, infrastruktur, energi- och råmaterialbehov och kompetensförsörjning. Området ska utses för en eller flera av de strategiska sektorer som förtecknas i bilaga I till förordningen. Utseendet ska ske inom 12 månader efter förordningens ikraftträdande. Innan beslutet om utseende fattas ska det bli föremål för en miljöbedömning i enlighet med direktivet om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (2001/42/EG, SMB-direktivet) samt vid behov en Naturbedömning och en relevant bedömning för att uppfylla kraven i artikel 4.7 i vattenramdirektivet 2000/60/EG.

Medlemsstaten ska utarbeta ett referenstillstånd (*aggregated baseline permit*) för varje accelerationsområde. Tillståndet omfattar alla tillstånd och godkännanden som projekt för industriell tillverkning behöver för att verka i området, med undantag för anläggnings-specifika tillstånd. Medlemsstaten ska utföra alla nödvändiga miljöbedömningar och planeringsförfaranden för accelerationsområdet.

Projekt för industriell tillverkning inom ett accelerationsområde betraktas som strategiska projekt på vilka bestämmelserna i bilagan till kommissionens förslag till förordning om att påskynda miljöbedömningar COM(2025) 984 final ska tillämpas (status som allt övervägande allmänintresse, begränsat tyst godkännande av tillståndsansökan, påskyndad tvistlösning). Enligt förslaget till förordning om miljöbedömningar ska tyst godkännande inte tillämpas om miljöbedömning enligt vattenram-, fågel-, habitat- eller MKB-direktivet tillämpas på projektet eller om det är ett slutligt beslut om projektet eller om medlemsstatens nationella rättssystem saknar principen om administrativt tyst godkännande.

Projekt inom dessa områden gynnas av snabbare tillståndsförfaranden, bättre koordination samt bättre tillgång till infrastruktur, finansiering och kompetensekosystem. Målet är att skapa konkurrenskraftiga industrikluster som attraherar investeringar, underlättar avkarbonisering och stärker leveranskedjornas resiliens.

Förvaltning, övervakning, utvärdering och ändring av andra förordningar (art. 28-36)

Kommissionen ska senast två år efter förordningens ikraftträdande och därefter vart tredje år utvärdera förordningens funktion och dess inverkan på den inre marknaden. Vid utvärderingen beaktas måluppfyllelsen, särskilt för resiliens, ekonomisk säkerhet och koldioxidsnål industriproduktion, framstegen mot att uppnå industrialiseringsmålet samt administrativa kostnader och andra effekter.

Kommissionen ska senast tre år efter förordningens ikraftträdande bedöma behovet av att ändra kapitlen III och IV, och får då lägga fram ett förslag för att upphäva eller ändra förordningen. Denna översyn ska genomföras regelbundet vart tredje år. Vid översynen ska kommissionen ägna särskild uppmärksamhet åt regleringens ändamålsenlighet och den fortsatta förekomsten av de omständigheter som motiverade antagandet och åt behovet av att införa krav på ursprung i unionen för produkter från sektorer som är kritiska för unionens ekonomiska säkerhet såsom byggande av fartyg och rullande järnvägsmateriel.

Kommissionen ges befogenhet att under obestämd tid anta delegerade akter om det som avses i vissa artiklar. Denna delegering av befogenhet får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Innan kommissionen antar en delegerad akt ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat. Akten ska samtidigt delges både Europaparlamentet och rådet. En delegerad akt ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den inom två månader (tidsfristen kan förlängas med två månader).

Medlemsstaterna ska fastställa regler för sanktioner vid överträdelse av bestämmelserna i denna förordning och säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara ändamålsenliga, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska utan dröjsmål anmäla dessa regler samt ändringar av dem till kommissionen.

Den föreslagna förordningen ändrar bilagorna I och II till förordning (EU) 2018/1724 i enlighet med bilaga V i förslaget. Därtill ändras förordning (EU) 2024/1735 så att den tillförs definitionerna av industribatteri, stationärt batterienergilagringsystem och vattenburen värmepump; alla tillverkningsprojekt för nettonollteknik ska betraktas som strategiska projekt som bidrar till resiliens och avkarbonisering eller resurseffektivitet vid tillämpningen av artikel 14 i förslaget till förordning om att påskynda miljöbedömningar; offentliga upphandlingar av viss nettonollteknik ska tillämpa obligatoriska minimimiljökrav och beakta resilienskriterier. Under upphandlingskontraktets löptid får högst 50 procent av värdet av den specifika slutprodukten och likaså högst 50 procent av värdet av alla de huvudsakliga särskilda komponenterna levereras från ett enskilt tredjeland. Dessutom ska en ny artikel införas som artikel 25a i förordningen.

I vissa upphandlingar som avses i bilaga II ska anbudsgivare som ägs eller kontrolleras av tredjeländer uteslutas om landet inte har ingått ett avtal med unionen som garanterar ömsesidigt marknadstillträde. EU-ursprungskraven i bilaga II ska tillämpas, och krav som rör huvudsakliga särskilda komponenter ska endast tillämpas i den mån dessa komponenter ingår i slutprodukten. Undantag kan beviljas, om endast en leverantör kan leverera, om lämpliga anbudsansökningar inte har lämnats in, om kraven medför oproportionerliga kostnader eller teknisk inkompatibilitet eller om de skulle leda till betydande förseningar. Anbudsgivarna ska avkrävas en egenförsäkran om att kraven är uppfyllda.

Bestämmelserna gäller den nettonollteknik som förtecknas i artikel 4.1. När det gäller auktioner som omfattar styr- och kontrollsystem utesluts högriskleverantörer från leverans, utformning, utveckling, produktion, förvaltning, drift samt utveckling, underhåll, drift och uppdatering av tillhörande programvara. När det gäller teknik som förtecknas i bilaga II ska kriterierna i bilaga II ingå i grunderna för stödberättigande eller urval; kriterierna för huvudsakliga komponenter ska endast tillämpas om de ingår i slutprodukten.

Kommissionen kan specificera kriterierna i en genomförandeakt. Varje tillämpat kriterium viktas till minst 5 % och utgör sammanlagt 15–30 % av urvalsgrunden (viktningen kan ökas inom statsstödsreglerna). Medlemsstaterna behöver inte tillämpa vissa kriterier om det skulle medföra oproportionerliga kostnader eller betydande förseningar.

Stödsystem beskrivna i bilaga II ska inbegripa EU-ursprungs krav som bedöms i ett öppet, icke-diskriminerande och transparent förfarande; den extra kompensationen får inte överstiga 15 % av slutproduktens konsumentpris. Stödsystem som omfattar styr- eller kontrollsystem berättigar till stöd endast om högriskleverantörer har uteslutits från leverans, utformning, utveckling, produktion, förvaltning och drift samt utveckling, underhåll, drift och uppdatering av tillhörande programvara.

När medlemsstaten stöder uppbyggnad eller tillverkning av nettonollteknik ska uppfyllelsen av EU-ursprungskraven i bilaga II säkerställas; undantag kan beviljas om endast en leverantör kan leverera, om kostnaderna skulle bli oproportionerliga (en kostnadsskillnad som överskrider 25 % baserat på objektiva och transparenta data får antas vara oproportionerlig) eller om problem med tillgången medför betydande förseningar (över sju månader). Om tillverkningen omfattar styr- eller kontrollsystem utesluts högriskleverantörer från samma roller.

Ursprung i unionen definieras som att beståndsdelarna kommit till i unionen, och produkters och komponenters ursprung ska fastställas i enlighet med tullkodex (förordning (EU) nr 952/2013). Beståndsdelar med ursprung i tredjeländer anses likvärdiga med ursprung i unionen vid offentlig upphandling, om unionen har ingått ett avtal om frihandel eller tullunion med landet, eller i tillämpliga delar, om landet är part i ett GPA-avtal med bindande åtaganden för unionen. I auktioner och andra former av offentligt stöd bygger likvärdigheten på att unionen har ett avtal om frihandel eller tullunion med landet.

Kommissionen kan anta delegerade akter för att helt eller delvis undanta ett tredjeland från den ovan beskrivna likvärdigheten då landet underlåter att ge unionsprodukter eller -aktörer inom nettonollteknik nationell behandling, om detta är motiverat för att förhindra beroende eller säkerställa unionens försörjningstrygghet eller om ett sådant undantag är motiverat enligt något annat undantag i tillämpligt internationellt avtal.

Kommissionen ges också befogenhet att ändra de krav på ursprung i unionen som anges i bilaga II med hänsyn till följande kriterier: marknadssituationen på unionsnivå (såsom unionens minskande marknadsandelar och industri som inte når sin fulla tillverkningskapacitet), kravens bidrag till unionens mål om allmän ordning, ekonomisk säkerhet, resiliens och klimatneutralitet, den tekniska utvecklingen, efterfrågan samt effekterna på de berörda sektorernas konkurrenskraft och växthusgasutsläpp. Kommissionen kan också komplettera bilaga II med krav på ursprung i unionen för ytterligare specifika slutprodukter med nettonollteknik – däribland vissa ytterligare sektorer som solvärmeteknik, teknik för kärnbränslecykeln och elframdrivningsteknik för transport – och i samband med detta beakta marknadssituationen, bidrag till unionens mål, effekterna på konkurrenskraften, kraven på koldioxidneutralitet och slutanvändarkostnaderna samt efterfrågan. Vid utarbetandet av delegerade akter fastställs de produkter och komponenter som minimikraven på ursprung i unionen ska tillämpas på och vad som är tillämpningsområdet.

Medlemsstater samt offentliga och upphandlande myndigheter ska rapportera om tillämpningen av undantag i enlighet med denna reglering, och varje medlemsstat ska lämna uppgifter till kommissionen i form av en utförlig rapport senast den 15 mars 2027 och därefter vart tredje år, om uppgifterna inte redan ingår i de nationella energi- och klimatplanerna.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

4.1. Rättslig grund

Förslagets första rättsliga grund är artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), enligt vilken rättsakter om den inre marknaden och dess funktion kan antas för tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning. Kommissionen anför att de konkurrensutmaningar som industrin för närvarande står inför sannolikt kommer att få medlemsstaterna att vidta ensidiga åtgärder. Sådana insatser kan visserligen vara motiverade men att inte samordna dem riskerar att splittra den inre marknaden och påverka dess

funktionssätt negativt, vilket kan göra EU mer sårbart för externa chocker och oförmöget att utnyttja den inre marknadens tillgångar för att ge fördelar till lokala och europeiska ekosystem.

När det gäller reglering av utländska investeringar används artikel 207 om EU:s gemensamma handelspolitik i EUF-fördraget som ytterligare rättslig grund. Kommissionen motiverar valet med att utländska direktinvesteringar uttryckligen omfattas av EU:s gemensamma handelspolitik.

EU-domstolen har i sin praxis ansett att unionslagstiftaren om möjligt alltid bör sträva efter att använda endast en rättslig grund. Att använda en eller flera parallella rättsliga grunder är en exceptionell lösning. Enligt EU-domstolen är det möjligt när det rör sig om en rättsakt som samtidigt har flera syften eller beståndsdelar, vilka är oskiljaktigt förbundna med varandra, utan att den ena är underordnad eller indirekt i förhållande till den andra. Enligt statsrådets uppfattning är det i det aktuella förslaget fråga om sådana omständigheter.

De föreslagna rättsliga grunderna kan också förenas eftersom de är kompatibla med varandra. Förslaget kommer på dessa grunder att behandlas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet, där Europaparlamentet och rådet ska anta förordningen tillsammans. I rådet iakttas kvalificerad majoritet.

Statsrådet anser att de rättsliga grunderna i princip är lämpliga. Artikel 114 i EUF-fördraget har även använts som grund för bestämmelser om tillståndsförfaranden, deras längd och förhållande till unionens miljölagstiftning, exempelvis i förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial samt i förordning (EU) 2024/1735 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik. I den fortsatta beredningen finns dock skäl att bland annat säkerställa att regleringen av accelerationsområden för industriproduktion inte ställer bindande krav på planläggningen.

4.2. Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) är endast tillämplig på områden som inte omfattas av unionens exklusiva befogenhet. Eftersom handelspolitik (inkl. utländska direktinvesteringar) omfattas av unionens exklusiva befogenhet bedöms förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen endast för reglering som grundas på artikel 114 i EUF-fördraget.

Kommissionen anför att konkurrenskraft, hållbart välstånd, ekonomisk säkerhet och avkarbonisering är frågor av stor betydelse för EU. Ingen enskild medlemsstat kan på egen hand hantera avkarboniseringen av industrin på ett effektivt sätt på grund av utmaningens komplexa och integrerade karaktär: energimarknader, insatser för att begränsa klimatförändringarna och behovet av en väl fungerande inre marknad för energiintensiva industriprodukter och nettonollteknik. Med tanke på den komplexa och gränsöverskridande karaktären hos resiliens och avkarbonisering av industrin behövs sådana åtgärder för att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl, särskilt för strategiska sektorer.

Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen (artikel 5.4 i EU-fördraget).

Åtgärderna för tillståndsgivning ställer krav på medlemsstaterna att dessa förfaranden effektiviseras. Digitaliseringen av tillståndsförfarandena kommer på lång sikt att leda till tids-

och kostnadsbesparingar för både myndigheter och företag, vilket gör det möjligt att påskynda ren tillverkning och industriell utbyggnad i hela EU, enligt kommissionen.

Kraven på låga koldioxidutsläpp och tillverkning i EU står i proportion till den europeiska industriella produktionskapaciteten och är utformade för att inte lägga betydande ekonomiska bördor på medlemsstaternas administrativa budgetar, enligt kommissionen. Att upprätta pionjärmarknader är avgörande för att öka de viktiga sektorernas och den viktiga teknikens konkurrenskraft och därigenom stärka EU:s industriella bas och säkerställa autonomi inom dessa strategiska sektorer, enligt kommissionen.

Obligatoriska villkor för utländska direktinvesteringar är nödvändiga för att uppnå målet att maximera fördelarna med dessa investeringar i medlemsstaterna, stärka fördelarna med den inre marknaden och utnyttja tillträdet till den inre marknaden, enligt kommissionen. De kommer att säkerställa att investeringarna kommer med kunskapsutveckling, skapande av arbetstillfällen och integrering av värdekedjan.

I åtgärder som rör accelerationsområden för industriproduktion är medlemsstaterna ansvariga för att identifiera och utse sådana områden samtidigt som det ges fördelar som syftar till bättre och mer konkurrenskraftiga villkor för tillverkningsindustrin, enligt kommissionen.

Statsrådet instämmer i kommissionens bedömningar och anser att förslaget i princip är förenligt med proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna på de grunder som kommissionen anför.

Statsrådet anser dock att IAA-förslaget förenlighet med proportionalitetsprincipen bör bedömas i den fortsatta beredningen för delar där förslaget och dess reglering av industriella accelerationsområden kan beröra planläggningen.

IAA-förslaget påverkar hur uppgifterna för medlemsstaternas myndigheter organiseras eftersom det har flera bestämmelser som påverkar tillstånds- och administrativa förfaranden, bl.a. om tillståndsförfarandenas åtkomstpunkt och industriella accelerationsområden. En ytterligare bedömning av dessa bestämmelsers proportionalitet och ändamålsenlighet ska göras under förhandlingarna. Därtill bör det granskas om medlemsstaterna ska ges större utrymme än föreslaget att organisera myndigheternas uppgifter och administrativa förfaranden med hänsyn till medlemsstaternas geografiska skillnader och lokala förhållanden.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Ekonomiska konsekvenser

Kommissionens mål är att IAA-förslaget ska leda till fler arbetstillfällen, och förverkligas detta i Finland uppstår positiva ekonomiska effekter av inkomst- och samfundsskatter. När produktion flyttas till Europa kan det öka kostnaderna för tillverkning av utrustning och komponenter, och i förlängningen deras priser.

Kommissionens förslag har ett brett tillämpningsområde för tillståndsförfaranden så att det omfattar industriella tillverkningsprojekt inom avdelning C i näringsgrensindelningen. Kommissionens förslag har ekonomiska konsekvenser för nationella myndigheter, särskilt då tillståndsförfarandena ska få en åtkomstpunkt och digitaliseras. Detta medför administrativa merkostnader. Kostnaderna påverkas av om en helt ny myndighet ska inrättas för verksamheten eller om en befintlig myndighet kan tillföras nya uppgifter. Eventuella behov av tilläggsfinansiering behandlas på normalt sätt via förfarandena som avser planen för de offentliga finanserna och budgeten.

Den administrativa bördan av att kontrollera ursprungskraven vid offentliga upphandlingar av fordon och transporttjänster och fordonsstöd ökar den upphandlande enhetens/myndighetens kostnader. Tillkommande kriterier för att godkänna produkter och leverantörer vid offentliga upphandlingar kan minska konkurrensen, vilket har en prishöjande effekt på de konkurrensutsatta produkterna. Om regleringen även ska gälla fordon i bruk, innebär kraven i del I av bilaga III en betydande begränsning av hur rena fordon (särskilt elbussar) som redan upphandlats till unionen kan användas efter 2035 vid sådana offentliga tjänsteupphandlingar för vilka de i praktiken har skaffats liksom vid upphandlingar som sker innan den nya regleringen träder i kraft. De nya kraven skulle inskränka tjänsteleverantörernas näringsfrihet och försämra egendomsskyddet genom att utesluta en betydande andel rena fordon från upphandlingarna.

IAA-förslagets krav på acceptans av 25 procent dyrare priser för produkter med europeiskt ursprung kan leda till betydande kostnadsökningar i offentliga upphandlingar. Kraven på utländska investeringar har sannolikt också ekonomiska konsekvenser. Ambitionen är att bedöma de ekonomiska konsekvenserna när förhandlingarna framskrider.

5.2 Konsekvenser för den nationella lagstiftningen

Här är det fråga om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning. Förordningen är direkt tillämplig rätt i EU:s medlemsstater. Den kan dock medföra behov av att anpassa nationell lagstiftning till regleringen i förordningen.

IAA-förslaget förutsätter bl.a. att medlemsstaten inrättar en nationell åtkomstpunkt, implementerar en samordnad tillståndsansökan, utser en investeringsmyndighet för att övervaka utländska investeringar samt utser ett industriellt accelerationsområde.

Hur regleringen av tillståndsförfarandet förhåller sig till miljökonsekvensbedömningen i MKB-direktivet (2011/92/EU) är någorlunda oklart. Förslagets definition av tillståndsförfarande i artikel 3 skulle i tillämpliga fall även omfatta miljöbedömningar. Förfarandet inleds dock först när ansökan är fullständig.

5.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Tillståndsmyndigheter, upphandlande enheter och investeringsövervakande myndigheter får nya koordinations-, övervaknings- och rapporteringskrav. Tillståndsförfarandenas åtkomstpunkt får ett samordningsansvar för tillstånd till en stor grupp anläggningar (industriella tillverkningsprojekt under avdelning C i näringsgrensindelningen).

Investeringsvillkorsförfarandet ökar den administrativa bördan för myndigheterna och näringslivet. Utländska investeringar förutsätter redan flera olika tillstånd beroende på sektor. Övervakningsansvariga myndigheter ska inom förordningens ram snabbt kunna bedöma investeringens mervärde inkl. bidraget till ekonomisk säkerhet, vilket i princip inte är enkelt. Att investeringens mervärde mekaniskt kopplas till de kriterier som utgör villkoren kan dessutom skapa en för rigid utvärderingsram.

6 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Förslaget har börjat behandlas i rådsarbetsgruppen för konkurrenskraft och tillväxt i industrikonstellationen. Förslaget kommer att diskuteras i konkurrenskraftsrådet den 28 maj 2026. I Europeiska rådets godkända slutsatser från den 19 mars 2026 uppmanas lagstiftarna att enas om förslaget före utgången av 2026.

I Europaparlamentet är det utskottet för industrifrågor, forskning och energi (ITRE) som ansvarar för huvudbehandlingen av förslaget. Utskottsbehandlingen är ännu inte påbörjad och föredragande för betänkandet har inte utsetts.

7 Nationell behandling av förslaget

Konkurrenskraftssektionen (EU8) 31.3.2026 (muntlig behandling);

Skriftligt förfarande i sektionerna EU-8 Konkurrenskraft, EU-23 Miljö, EU-22 Transporter och EU-2 Handelspolitiska frågor 1–10.4.2026

EU-ministerutskottet 8.5.2026

8 Förslagets förhållande till grundlagen samt till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Grundlagen föreskriver om egendomsskydd i 15 §. Med egendom åsyftas intressen av förmögensvärde, bland vilka äganderätt är den mest omfattande. Egendomsskyddet omfattar utöver den principiella rätten för en ägare att disponera och använda sin egendom på önskat sätt också rätten att råda över den (se t.ex. GrUU 41/2006 rd, s. 2, GrUU 49/2005, s. 2). Om man minskar eller begränsar rättigheter som tidigare hörde till äganderätten, ingriper man därmed i egendomen, även om föremålet som utgör objektet för äganderätten i och för sig förblir orört hos innehavaren (RP 309/1993 rd, s. 66). Skyddet för grundläggande fri- och rättigheter gäller i huvudsak fysiska personer. I grundlagsutskottets utlåtandep Praxis har det ansetts att lagstiftaren med avseende på egendomsskyddet som regel har större rörelseutrymme i en situation där de lagstadgade skyldigheterna gäller börsnoterade bolag eller andra med avseende på sin förmögensmassa betydande juridiska personer jämfört med situationer när bestämmelserna får väldigt direkta konsekvenser för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (se t.ex. GrUU 55/2018 rd, s. 3, GrUU 10/2014 rd, GrUU 21/2010 rd, GrUU 9/2008 rd, GrUU 32/2004 rd, GrUU 61/2002 rd och GrUU 34/2000 rd). Avtalsfriheten tryggas inte uttryckligen i grundlagen men får i viss utsträckning ett skydd genom den generalklausul som tryggar egendomsskyddet (RP 309/1993 rd, s. 66).

Förordningens bestämmelser om villkor för utländska investeringar är relevanta med tanke på det grundlagsfästa egendomsskyddet eftersom de begränsar genomförandet av investeringar och avtalsfriheten.

IAA-förslaget inför nya åtgärder riktade mot utländska direktinvesteringar och stärker kommissionens befogenheter att bedöma godtagbarheten av specifika investeringar. Enligt förslaget ska medlemsstaterna utse investeringsmyndigheter som övervakar godtagbarheten av investeringar inom regleringens tillämpningsområde i förhållande till förordningens kriterier. Enligt artikel 21 i IAA-förslaget får kommissionen också besluta att göra en bedömning av en investering som avses i artikel 18.4 i förslaget. Kommissionen får göra bedömningen på eget initiativ eller på begäran av en investeringsmyndighet som handlägger en anmälan, eller en investeringsmyndighet i en annan medlemsstat, där den utländska direktinvesteringen i fråga skulle ha en betydande inverkan. Baserat på bedömningen får kommissionen kräva att investeringsmyndigheten på ett proportionerligt sätt tillämpar, eller inte tillämpar, vissa eller alla villkor i artikel 18.2. Den föreslagna regleringen omfattar även en övervaknings- och sanktionsskyldighet för nationella myndigheter samt en rapporteringsskyldighet för företaget.

IAA-förslaget innebär reglering av stora investeringar som uppfyller förordningens kriterier, och förslaget kan anses ha en avlägsen koppling till fysiska personers rättsliga ställning, varvid lagstiftaren får ett större handlingsutrymme ur egendomsskyddets synpunkt.

Kommunal och annan regional självstyrelse

IAA-förslaget har bestämmelser om industriella accelerationsområden och tillhörande åtgärder där medlemsstaterna ansvarar för att områdena identifieras och utses samtidigt som det ges förmåner i syfte att skapa bättre och mer konkurrenskraftiga villkor för tillverkningsindustrin. Förordningen specificerar inte hur områdena ska anvisas och i princip anses detta inte heller problematiskt för den kommunala självstyrelse som föreskrivs i 121 § i grundlagen. I den fortsatta beredningen finns dock skäl att säkerställa att regleringen inte ställer bindande krav på planläggningen. Denna sak måste även ingå i bedömningen av den rättsliga grunden och uppfyllelsen av proportionalitetsprincipen (se stycket ovan om förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna).

Författningsnivå

IAA-förslaget ger kommissionen stora befogenheter att anta delegerade akter och genomförandeakter. Grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska föreskrivas i lagstiftningsordning på nivån för den EU-rättsakt som antas (se t.ex. GrUU 50/2022 rd, s. 11). Enligt artikel 290 i EUF-fördraget ska delegeringen av befogenheter begränsas till akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av lagstiftningsakten.

Statsrådet fäster uppmärksamhet på att kommissionen bl.a. skulle kunna anta delegerade akter om vilka tredjestater som utesluts från gruppen av länder som ska anses motsvara ursprung i unionen vid offentliga upphandlingar. Delegerade akter skulle också kunna antas för att komplettera förordningen genom att på unionsnivå föreskriva åtgärder på efterfrågesidan för produkter från den kemiska industrin eller föreskriva vilka sektorer övervakningen av direkta företagsförvärv kan tillämpas på.

Kommissionen ges befogenhet att anta genomförandeakter till exempel för att specificera metoden för beräkning och påvisande av volymandelen produkter och komponenter med ursprung i unionen och vid behov föreskriva användning av standardiserade mallar för intyg om överensstämmelse samt föreskriva hur uppfyllelsen av villkoren i kriterierna för utländska investeringar ska säkerställas och bedömas i praktiken.

I vidarebehandlingen bör man säkerställa att den grundläggande akten tillräckligt noga avgränsar myndigheters befogenheter samt rättigheter och skyldigheter för parter inom tillämpningsområdet för genomförandeakter och delegerade befogenheter.

Likabehandling

Regleringen i förslaget är också relevant med tanke på likabehandling. Enligt förslaget ska bl.a. alla avkarboniseringsprojekt inom energiintensiv industri betraktas som strategiska projekt som bidrar till resiliens och avkarbonisering eller resurseffektivitet vid tillämpningen av artikel 14 i förslaget till förordning om att påskynda miljöbedömningar, och på dessa projekt tillämpas punkterna 1, 2 och 3 i bilagan till den förordningen. Detta innebär till exempel att projektrelaterade tvistlösningsförfaranden, rättstvister, överklaganden och rättsmedel inför nationella domstolar eller paneler, inbegripet med avseende på medling eller skiljeförfaranden, om sådana finns i nationell rätt, ska behandlas enligt de snabbaste förfaranden som finns

tillgängliga, om och i den utsträckning sådana påskyndade förfaranden finns i nationell rätt och förutsatt att normalt tillämplig rätt till försvar av individer eller av lokala samhällen respekteras. Som strategiska projekt anses likaså projekt för industriell tillverkning inom accelerationsområden. Finlands ståndpunkter om förslaget i fråga redovisas i U-skrivelsen U 13/2026 rd (Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar).

Den strategiska ställning som avses i förslaget till förordning om att påskynda miljöbedömningar kan främja projektens ställning vid prövning av undantag enligt vissa miljö- och naturskyddsdirektiv. I fråga om miljöbedömningar och skyldigheter som avses i artikel 4.7 i direktiv 2000/60/EG, artikel 9.1 a i direktiv 2009/147/EG, artiklarna 6.4 och 16.1 i direktiv 92/43/EEG innebär punkt 1 i bilagan till det ovannämnda förslaget att vissa projekt som utvecklas för strategiska sektorer eller kategorier ska anses vara av allmänintresse och kunna anses vara av ett allt övervägande allmänintresse och till gagn för allmän hälsa och säkerhet, förutsatt att alla villkor i dessa direktiv är uppfyllda.

Enligt artikel 6 i IAA-förslaget ska de tidsfrister för tillståndsförfarandenas längd som anges i EU:s nettonollförordning samt övriga bestämmelser i kapitel II avsnitt II i den förordningen tillämpas på alla projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri.

Förslaget innebär att avkarboniseringsprojekt inom energiintensiv industri och projekt för industriell tillverkning inom accelerationsområden får en fördelaktigare ställning än andra verksamhetsutövare. Grundlagsutskottet har framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning följer av jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (GrUU 37/2010 rd). Utskottet har även konstaterat att skillnaderna inte får vara godtyckliga eller oskäliga (GrUU 37/2010 rd).

Hur särreglering av strategiska projekt förhåller sig till likabehandlingsprincipen har behandlats mer ingående, till exempel i U-skrivelsen U 7/2023 rd. Grundlagsutskottet har i anslutning till jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen (6 §) ansett att det finns godtagbara grunder för att förutsätta elektronisk kommunikation i situationer där skyldigheten inte direkt gäller enskilda personer utan i främsta rummet juridiska personer (GrUU 32/2018 rd). I fallet med det nu aktuella IAA-förslaget kommer regleringen främst att tillämpas på juridiska personer.

Den grundläggande miljö rättigheten

Förslagets bestämmelser om att avkarboniseringsprojekt inom energiintensiv industri och projekt för industriell tillverkning inom accelerationsområden ska anses som strategiska projekt kan försvaga effektiviteten i tillämplig miljö- och naturskyddsreglering. Denna reglering förverkligar allas ansvar för naturen och dess mångfald, vilket även ingår i den grundläggande miljö rättigheten.

När nya projekttyper omfattas av tidsfristerna för tillståndsförfarandenas längd kan det även öka trycket på nationella tillståndsmyndigheter och indirekt påverka förutsättningarna att tillgodose den grundläggande miljö rättigheten.

9 Ålands behörighet

Bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan landskapet Åland och riket finns i 18 § och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) (nedan självstyrelselagen). Enligt 18 § 1 mom. 10 och 22 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om natur- och miljö vård och näringsverksamhet.

Därmed anses förslaget i dessa delar omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapet Åland ansvarar i princip för genomförande av Europeiska unionens rättsakter till den del ärendet omfattas av dess behörighet.

Enligt 5 kap. 27 § 9 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i det som IAA-förslaget tar upp avseende utländska direktinvesteringar.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet har tidigare utformat ståndpunkter inom ämnesområdet i E-skrivelser om strategisk konkurrenskraft samt ekonomisk säkerhet (E 2/2026 rd och E 3/2026 rd) enligt följande:

Definitionerna av Europaprioriteringen bör vara tillräckligt avgränsade, tydliga och exakta. Finland betonar att bruket av Europaprioriteringen bör utvecklas genomtänkt och kontrollerat utifrån långsiktig konkurrenskraft och med beaktande av EU:s internationella åtaganden. EU:s mål att minska skadliga beroenden bör beaktas i bruket av Europaprioriteringen. De potentiella åtgärderna ska vara noga utvalda för att bruket av Europaprioriteringen inte ska få orimliga konsekvenser såsom problem med tillgång, prisstegringar eller omfattande motåtgärder från internationella partner. Bruket av Europaprioriteringen bör framförallt beakta strategiskt kritiska sektorer, exempelvis råmaterial, digitalisering och införande av innovativ teknik samt att öka förmågor och produktionskapacitet som är kritiska med tanke på ekonomisk säkerhet och försvar. (E 2/2026 rd)

När EU sprider riskerna och minskar skadliga tredjelandsberoenden bör man se till att inte skapa onödiga hinder för konkurrens, investeringar och handel. Finland kan tänka sig granskning av metoder som bäst bidrar till att locka produktiva investeringar till Europa med betoning på öppenhet, noggrann prövning och grundlig konsekvensbedömning. (E 3/2026 rd)

Vad gäller miljötillståndsförfaranden och miljöbedömningar har statsrådet även utformat ståndpunkter i U-skrivelser om riktlinjer för energiinfrastruktur, produktion av förnybar energi samt påskyndande av tillståndsförfaranden för energiinfrastruktur och påskyndande av miljöbedömningar U 15/2026 rd, U 16/2026 rd och U 13/2026 rd.

De senaste åren har kommissionen lagt fram flera förslag om tillståndsgivningen inom olika sektorer med tidsfrister för respektive förfarande, vilket komplicerar regleringsmiljön. Då miljöbedömningar och tillståndsförfaranden ändras bör målet vara en enhetlig och konsekvent reglereglering. (U 13/2026 rd)

Statsrådet påpekar att uppmärksamhet bör ägnas åt tyst godkännande med tanke på grundlagen. Statsrådet anser att tyst godkännande om möjligt i första hand ska strykas från förordningsförslaget eller att det ska utformas så att medlemsstaterna själva kan bestämma om införande av det. (U 15/2026 rd, U 16/2026 rd)

Statsrådet har även utformat väsentliga ståndpunkter för ämnesområdet i U-skrivelser om europeiska företagsplånböcker och förordningen om CO₂-gränsvärden för person- och transportbilar. (U 77/2025 rd och U 9/2026 rd)

Statsrådet anser att kommissionens förslag till lagstiftning om europeiska företagsplånböcker i allmänhet är viktigt och understöder dess mål att förenkla och underlätta verksamheten mellan ekonomiska aktörer och offentliga organ samt mellan ekonomiska aktörer. Statsrådet fäster uppmärksamhet vid att det inom EU redan finns bestämmelser som gäller gränsöverskridande elektronisk ärendehantering och informationsutbyte eller som i övrigt är betydelsefulla med

tanke på det nu givna förslaget. Statsrådet anser att det är viktigt att den föreslagna lagstiftningen samordnas med den övriga EU-lagstiftningen. Det är viktigt att regleringen av den europeiska företagsplånboken tillsammans med andra EU-bestämmelser bildar en enhetlig och begriplig helhet där medlemsstaterna eller tillhandahållarna av tjänster inte åläggs överlappande eller motstridiga skyldigheter. (U 77/2025 rd)

Statsrådet anser att superbonusar för små elbilar kan främja marknaden för små elbilar som tillverkas inom EU och göra det möjligt för en större del av befolkningen att få tillgång till fordon med nollutsläpp till rimliga anskaffningskostnader. Statsrådet anser att det är viktigt att man i samband med fastställandet av kriterierna för fordon som tillverkats inom EU också beaktar produktionen i början av värdekedjan. (U 9/2026 rd)

Statsrådets ståndpunkter ovan kompletteras med denna U-skrivelse på följande sätt:

Statsrådet välkomnar förslagets mål att stärka industriproduktionen i Europa. Statsrådet anser det viktigt att åtgärderna främjar ren omställning i industrin, ökar efterfrågan på koldioxidsnåla produkter och teknologier från Europa samt minskar skadliga beroenden i strategiska sektorer.

Statsrådet anser det viktigt att förslaget främjar den inre marknadens funktion. Under förhandlingarna finns skäl att fästa uppmärksamhet på att aktörernas administrativa börda blir så liten som möjligt.

Effektivare tillståndsförfaranden och nationella åtkomstpunkter (art. 4-6)

Statsrådet inser betydelsen av smidiga tillståndsförfaranden som ett element i en attraktiv investeringsmiljö.

Statsrådet understryker att de nationella särdragen behöver beaktas på lämpligt sätt genom att medlemsstaterna får tillräckligt handlingsutrymme för utveckling och påskyndande av förfarandena för tillstånd och andra miljöärenden. Regleringen bör säkerställa en hög nivå av miljö- och naturskydd och samstämmighet med unionens andra miljöåtgärder och -mål samt allmänhetens deltagande. På samma gång bör miljö- och naturskyddet relateras till den samlade nyttan av bättre konkurrenskraft och åstadkommen ekonomisk tillväxt.

Statsrådet anser det inte ändamålsenligt att verksamhetsutövarna blir skyldiga att söka alla tillstånd för ett projekt samtidigt, och ser det inte heller som den bästa lösningen för dem.

Statsrådet stöder effektivare elektronisk ärendehantering över gränserna samt utveckling av interoperabilitet, automatiskt utbyte av uppgifter och vidareutnyttjande av dem. Här understryker statsrådet att EU-reglering och strukturer som redan finns på plats bör tas i beaktande för att undvika överlappningar. Statsrådet påpekar att förslaget till förordning om europeiska företagsplånböcker ännu inte antagits, så där finns fortfarande många osäkerheter kring genomförandet och funktionaliteterna. Utvecklingen och införandet av elektroniska tillståndsförfaranden bör ges tillräckligt med tid.

Statsrådet anför att man vid utveckling av EU-regleringen gällande förfaranden på miljöområdet bör se till det unionsrättsliga systemets funktion så att det inte uppstår konflikter mellan olika rättsakter som försämrar tillämpningen av dem och försvagar verksamhetsutövarnas rättsskydd.

Statsrådet framhåller att det bör tas hänsyn till att fördelarna med prioritering uppnås när strategiska områden och sektorer fastställs. Vad gäller förslaget till förordning om att påskynda miljöbedömningar anser statsrådet att tillämpningen av bestämmelserna i dess bilaga ska vara ändamålsenligt avgränsad.

Krav på ursprung i EU och koldioxidsnålhet vid offentlig upphandling och beviljande av offentligt stöd (art. 7-16)

Statsrådet anser att regleringen av offentliga upphandlingar och offentligt stöd ska vara tydlig för alla parter samt lättillämpad för att få en effektivt fungerande marknadsmekanism. Statsrådet ser det som viktigt att EU-ursprungskraven riktas rätt och begränsas till produkter av strategisk betydelse. I förhandlingarna kommer statsrådet att fästa uppmärksamhet vid hur avgränsat, tydligt och exakt förslaget är.

Statsrådet uppmärksammar att EU-ursprungskravet sätter villkor som utöver offentlig upphandling även gäller planering av statligt stöd, vilket i sin tur begränsar kommissionens prövningsrätt när den ska godkänna stödprogram inom förordningens tillämpningsområde för den inre marknaden. Statsrådet anser att det behövs mer kunskap om förordningens inverkan på beviljandet av statligt stöd. Statsrådet ställer sig inte bakom att detaljregleringen av stöd villkor kommer att omfattas av sektoriell reglering i stället för nuvarande statsstödsreglering, där kommissionen i regel har befogenhet. Avseende ursprungskraven för stödprogram behövs det också mer kunskap om deras förenlighet med WTO- och EU:s övriga internationella åtaganden.

Statsrådet ser positivt på att även tredjelandsprodukter kan räknas till dem som har ursprung i EU, om landet till exempel har ett frihandelsavtal eller en tullunion med EU eller är part i WTO:s avtal om offentlig upphandling. Statsrådet anser att man i det fortsatta arbetet bör specificera de föreslagna kriterierna i fråga om innehåll och praktisk genomförbarhet samt säkerställa att bestämmelserna om ursprungs krav för upphandlingar och fordon överensstämmer med EU:s övriga internationella åtaganden. Statsrådet är dock skeptiskt till att kommissionen ges stora befogenheter att genom delegerade akter ändra och komplettera bestämmelserna om ursprung i unionen.

Statsrådet konstaterar att kraven på koldioxidsnålt stål kan öka upphandlingen av stål utanför Europa, om kraven på ursprung i unionen inte tillämpas vid upphandlingar av stål.

Statsrådet anser det viktigt att IAA-förslaget beaktar hela batterivärdekedjan. Statsrådet fäster uppmärksamhet på att förordningen inte stimulerar investeringar i alla delar av värdekedjan i tillräcklig grad. Förtecknade strategiska råmaterial i IAA-förslagets bilagor bör även inbegripa bl.a. nickel och litium.

Statsrådet fäster uppmärksamhet på att koldioxidsnåla produkter i många fall fastställs utifrån delegerade akter enligt ekodesignförordningen (undantaget byggprodukter, för vilka det finns en egen akt).

Statsrådet anser att det kan krävas ytterligare arbete för att fastställa hållbara kolkällor så att man beaktar definitionerna i befintlig EU-lagstiftning och skapar incitament för avskiljning, användning och lagring av biogen koldioxid.

Statsrådet fäster uppmärksamhet på att förordningen lutar sig mot ETS- och CBAM-reglerna för utsläppsberäkning. Statsrådet fäster uppmärksamhet på att mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen haft tekniska utmaningar i samband med att inbäddade utsläpp

fastställts. Statsrådet anser att det kan finnas utmaningar vid övervakning av delegerade akters produktspecifika systemgränser för industriprocesser. Statsrådet anser att kontrollör- och ackrediteringsresursernas tillräcklighet bör uppmärksammas.

Statsrådets utgångspunkt är att stödja principen om inräkning av både direkta och indirekta utsläpp i kriterierna för koldioxidsnåla produkter.

Statsrådet anser att behovet av varaktiga krav på ursprung och koldioxidsnålhet bör bedömas som en del av förhandlingarna. Statsrådet konstaterar att detta också motiveras av förordningens mål - en växande andel för tillverkningsindustrin fram till 2035. Statsrådet uppmärksammar att efterlevnaden av EU-ursprungskraven kan leda till otillräcklig konkurrens inom Europa, vilket i sin tur leder till sämre utbudskvalitet i en global jämförelse och till större kostnader. Statsrådet anser att det behövs mer kunskap om hur stor konkurrensen är i de branscher som begränsningarna avser. EU-ursprungskraven och koldioxidsnålhetsskriterierna ska vara tillräckligt tydliga och förutsebara utan att lägga orimlig administrativ börda på myndigheter och upphandlande enheter som tillämpar dessa.

Statsrådet anser att man ska se till koherensen mellan ursprung och koldioxidsnålhet samt andra miljökrav vid offentliga upphandlingar (ekodesign, rättsakten om den cirkulära ekonomin, byggproduktförordningen, direktivet om rena fordon (CVD). Under beredningen bör man även se till att höra experter på offentlig upphandling, aktörer inom övervakning och rådgivning samt branschföretag vars affärsverksamhet kraven påverkar direkt eller indirekt. Vad gäller rena fordon som redan skaffats till unionen eller skaffas innan regleringen träder i kraft anser statsrådet att deras användning i offentliga upphandlingar inte bör begränsas retroaktivt genom förordningen. Statsrådet förhåller sig kritiskt till förslaget att ge kommissionens befogenhet att anta delegerade akter om EU:s byggproduktförordning (CPR) (EU) 2024/3110. Byggprodukter inklusive betong är en central produktgrupp i utsläppshänseende, så när regleringen av detta utvecklas är det viktigt att säkerställa möjligheten till effektiv och jämförbar styrning av utsläppsminskningar på lång sikt.

Statsrådet förhåller sig negativt till att varaktigt införa ett EU-ursprungs krav för stödprogram och anser det inte ändamålsenligt sett till förordningens mål.

EU-ursprungs krav för fordon (art. 11-15, bilaga III-x)

Statsrådet anser att den nya regleringen av offentliga upphandlingar endast kan gälla nya fordon och att upphandling av och stöd till rena fordon inte bör försvåras i onödan genom de nya kraven, som inte heller får innebära en retroaktiv begränsning av hur rena fordon som redan skaffats till unionen eller skaffas innan regleringen träder i kraft kan användas i offentliga upphandlingar. Statsrådet förhåller sig skeptiskt till att öka den administrativa bördan och kostnaderna för upphandlande enheter och myndigheter genom nya krav för upphandling av fordon och transporttjänster.

Statsrådet anser att genomförandet av kontrollen av EU-ursprungs kraven bör specificeras. Statsrådet anser att uppgiften om fordonets ursprung i unionen bör komma till upphandlande enheter och myndigheter på ett lättillämpat sätt genom befintliga strukturer och förfaranden såsom intyget om överensstämmelse för fordon.

Statsrådet anser att det under förhandlingarna bör fås mer kunskap om effekterna på offentliga stöd och upphandlingar som gäller fordon.

Villkor för utländska direktinvesteringar (art. 17-24)

Statsrådet förhåller sig kritiskt till förslaget om villkor för utländska investeringar.

Statsrådet understryker att främjandet av europeisk konkurrenskraft förutsätter en förutsebar och stabil investerings- och affärsmiljö, satsning på forskning och utveckling i investeringslandet eller i EU samt att onödiga begränsningar undviks. EU bör vara ett tillräckligt attraktivt område för utländska investeringar även inom förordningens villkor. Statsrådet ser en risk att de föreslagna åtgärderna kan ha negativa effekter på investeringsmiljöns attraktivitet och företagens vilja att investera i EU samt försämra EU:s förmåga att ställa om industrin. I den fortsatta beredningen bör man bedöma ifall det finns en risk att utländska investerare väljer andra områden för sin investering.

Enligt statsrådets uppfattning kan begränsningar eller villkor för investeringar behövas i vissa situationer för att förhindra ytterligare marknadskoncentration men det bör vara en mycket exceptionell åtgärd. Situationer där villkorande eller begränsande åtgärder får tillämpas bör därtill vara tydligt definierade i förhållande till den eftersträvade effekten.

Statsrådet påpekar att förslaget lägger nya administrativa bördor på företag i en situation där man bör sikta på lättnader i regleringen.

Statsrådet framhåller att ekonomisk säkerhet har en stark koppling till nationell säkerhet, som är medlemsstaternas ansvar. Statsrådet fäster uppmärksamhet på att det förblir oklart hur förslaget förhåller sig till den säkerhetsbetingade övervakningen av utländska investeringar, och detta bör specificeras i vidarebehandlingen.

Statsrådet förhåller sig kritiskt till kommissionens starkare roll i övervakningen av investeringar samt att den ges möjlighet att senare lägga till nya sektorer i förordningens tillämpningsområde. Befogenheterna för detta ska förtydligas under förhandlingarna.

Områden för acceleration av industrins omställning (art. 25-27)

Statsrådet betonar att det ska vara frivilligt för medlemsstaterna att utse accelerationsområden.

Statsrådet ser förslaget som problematiskt då det ska fastställas referenstillstånd som inbegriper ett förhandstillstånd för accelerationsområdet. Statsrådet anser det viktigt att man i den fortsatta beredningen säkerställer att förordningen inte gör ingrepp i medlemsstaternas planläggningsbefogenheter via krav på att ett konkret område ska anvisas för industri. Statsrådet instämmer i kommissionens förslag att förhandstillstånd inte ska gälla fall där anläggningsspecifika tillstånd behövs.

Vad gäller bestämmelserna om att utse accelerationsområden anser statsrådet att genomförandet av dem och av de tillhörande kraven ska ges tillräckligt med tid.

Statsrådet anser att det behöver klargöras hur IAA-förslaget påverkar den nationella planeringen av områdesanvändningen.

Statsrådet anser att all reglering av tillståndsförfaranden i förslaget ska sträva efter att säkerställa medlemsstaternas autonomi i fråga om förfaranden i enlighet med artikel 2.2 i MKB-direktivet.

Statsrådet anser det viktigt att säkerställa att projektens antagligen betydande miljökonsekvenser blir bedömda och att man samtidigt bör uppmärksamma projektens

konkurrenskrafts- och tillväxtfrämjande effekter. Möjligheten till ändamålsenligt genomförande av MKB-förfarandet bör garanteras. Den projektansvariga bör ansvara för utformningen av förfarandet för miljökonsekvensbedömning.

Förvaltning, övervakning och utvärdering (art. 28–36)

Statsrådet anser det viktigt att vid beredning av förordningen fästa uppmärksamhet på att delegeringen av befogenheter är noga avgränsad, proportionerlig, ändamålsenlig och exakt.

För att öka förutsebarheten och minimera den administrativa bördan anser statsrådet att delegerade akter avseende enskilda produkter, tjänster eller verksamheter ska antas på grundval av en enda akt så att överlappande och motstridiga krav undviks. Vad gäller rättigheter och skyldigheter för parter inom tillämpningsområdet för genomförandeakter och delegerade befogenheter samt myndigheternas befogenheter ska vidarebehandlingen säkerställa att bestämmelserna om dessa är tillräckligt noga avgränsade i den grundläggande akten.